

**Uchwała Nr LIII/688/2006
Rady Miejskiej w Jaworznie**

z dnia 28 kwietnia 2006 r.

w sprawie programu pomocy dziecku i rodzinie w Jaworznie.

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) , art. 18 ust. 1 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.) art. 17 ust. 1 pkt 1 i 13 oraz art. 19 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.)

**Rada Miejska w Jaworznie
uchwala, co następuje:**

§ 1

Przyjąć program pomocy dziecku i rodzinie w Jaworznie zwany dalej „Programem”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Program stanowi integralną część Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2006 – 2020.

§ 3

Zalecić właściwym Komisjom Rady Miejskiej okresowe zapoznawanie się z realizacją Programu i wprowadzanie tej tematyki do rocznych planów pracy.

§ 4

Zobowiązać Prezydenta Miasta do składania rocznych sprawozdań z realizacji Programu w terminie do dnia 31 marca.

§ 5

Wykonanie uchwały powierzyć Prezydentowi Miasta Jaworzna.

§ 6

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący
Rady Miejskiej

Janusz CIOŁCZYK

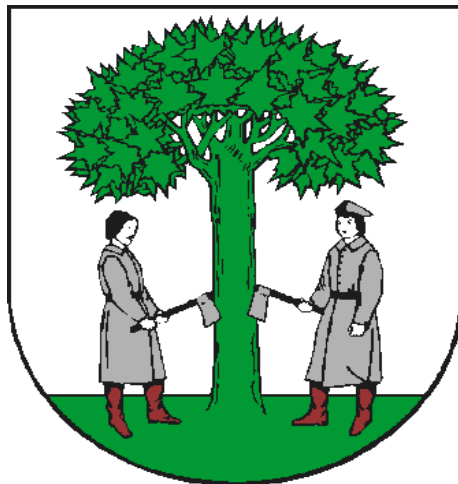
Rok Jana Pawła II
w Jaworznie 2005-2006

Załącznik
do uchwały Nr LIII/688/2006
Rady Miejskiej w Jaworznie
z dnia 28 kwietnia 2006 r.

PROGRAM

POMOCY DZIECKU I RODZINIE

W JAWORZNIE

Jaworzno, kwiecień 2006 r.

SPIS TREŚCI

I.	UWAGI OGÓLNE	1
II.	DEFINICJE POJĘĆ	2
III.	DIAGNOZA SPOŁECZNA	2
IV.	ADRESACI PROGRAMU	7
V.	ZASOBY INSTYTUCJONALNE MIASTA	8
VI.	ZAŁOŻENIA PROGRAMU	8
VII.	STANDARDY PROGRAMU	9
VIII.	CEL GŁÓWNY PROGRAMU	10
IX.	KIERUNKI DZIAŁAŃ	10
X.	HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ	11
XI.	EFEKTY PROGRAMU	14
XII.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU	15
XIII.	EWALUACJA PROGRAMU.....	15
XIV.	POSTANOWIENIA KOŃCOWE	16

I. UWAGI OGÓLNE

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy i powiatu należy tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie.

W 1999 roku przebudowano system pomocy dziecku i rodzinie. Zadania publiczne w tym zakresie powierzono samorządowi powiatowemu, włączając równocześnie do systemu pomocy społecznej część należących wcześniej do systemu edukacji placówek opiekuńczo – wychowawczych, w tym domy dziecka (określane obecnie jako placówki socjalizacyjne) oraz rodziny zastępcze.

Główne założenia nowego systemu były następujące:

- opieka nad dziećmi pozbawionymi wsparcia ze strony rodziny naturalnej powinna być elementem szerszego programu wspierania rodzin w środowisku lokalnym,
- większe znaczenie powinny mieć działania profilaktyczne, a więc wsparcie udzielane rodzinie naturalnej dziecka przed wystąpieniem sytuacji kryzysowej, której konsekwencją jest zabranie dziecka z domu,
- praca socjalna z rodzicami dziecka powinna być kontynuowana także po zabraniu dziecka z domu w ten sposób, aby zwiększyć szanse jego powrotu do rodziny,
- skierowanie dziecka pozbawionego częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówki opiekuńczo – wychowawczej na pobyt całodobowy może nastąpić po wyczerpaniu możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

Źródłem reformy był między innymi fakt ratyfikowania przez Polskę w dniu 7 lipca 1991 r. Konwencji Praw Dziecka. Prace nad projektem Konwencji (z polskiej inicjatywy) Komisja Praw Człowieka ONZ rozpoczęła w 1978 r. Ostateczny tekst Konwencji Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych uchwaliło 12 listopada 1989 r. Dokument ten jest aktem prawa międzynarodowego, który w sposób wszechstronny i kompleksowy ujmuje problematykę praw dziecka. Konwencja jest nazywana światową konstytucją praw dziecka.

Określa ona prawny status dziecka oparty na następujących założeniach:

- dziecko jest samodzielnym podmiotem,
- ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej,
- dziecko, jako istota ludzka wymaga poszanowania jego tożsamości, godności i prywatności,
- rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowania dziecka,
- państwo ma wspierać rodzinę, a nie wyręczać ją w jej funkcjach.

Decentralizacja funkcji społecznych państwa związana z omawianą reformą wprowadziła zasadnicze zmiany funkcjonowania w Polsce systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.

W wyniku tych zmian opieka nad dzieckiem i rodziną stała się integralną częścią szerokiego systemu pomocy społecznej, w którym do gminy należy zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodzin i dzieci mieszkających na jej terenie. Natomiast zadania specjalistyczne takie jak poradnictwo rodzinne, zapewnienie opieki i wychowania dzieciom poza rodziną – powierzono powiatom.

II. DEFINICJE POJĘĆ

Ilekczo w niniejszym dokumencie jest mowa o:

programie – oznacza to „program pomocy dziecku i rodzinie w Jaworznie”.

rodzinie – oznacza to osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

terapii rodzinnej – oznacza to działania psychologiczne, pedagogiczne i socjologiczne, mające na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań.

pracy socjalnej – oznacza to działalność zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

poradnictwie specjalistycznym – oznacza to w szczególności poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne, świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych.

poradnictwie rodzinnym – oznacza to poradnictwo obejmujące szeroko rozumiane problemy funkcjonowania rodziny, w tym problemy wychowawcze w rodzinach naturalnych i zastępczych oraz problemy opieki nad osobą niepełnosprawną, a także terapię rodzinną.

interwencji kryzysowej – oznacza to zespół działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin, w tym dotkniętych przemocą, w celu zapobiegania lub pogłębiania się występujących dysfunkcji.

mieszkańiu chronionym – oznacza to formę pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

W diagnozie wykorzystano dane za 2005 r.

W Jaworznie **284** dzieci pozbawionych jest opieki rodziców naturalnych. **Opieka zastępcza nad nimi sprawowana jest w różnych formach:**

- w rodzinach zastępczych – **187** dzieci, w tym w 2 rodzinach pełniących funkcję pogotowia rodzinnego – **4** dzieci.
- w powiatowej placówce opiekuńczo – wychowawczej w Jaworznie - **46**, w tym w grupie usamodzielnienia – **10**,
- w placówkach opiekuńczo – wychowawczych innych powiatów – **51** dzieci;
- ponadto **84** pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych z uwagi na kontynuację nauki korzysta z systemu wsparcia w postaci pracy socjalnej i comiesięcznej pomocy pieniężnej, w tym:
 - wychowankowie placówek – **27**
 - wychowankowie rodzin zastępczych - **57**

Tabela Nr 1: Liczba rodzin zastępczych i liczba umieszczonych w nich dzieci oraz pełnoletnich wychowanków kontynuujących naukę w Jaworznie

Liczba rodzin zastępczych	Liczba dzieci	Liczba wychowanków kontynuujących naukę z:		
		rodzin zastępczych	placówek	ogółem
138	187	57	27	84

Tabela Nr 2: Rodziny zastępcze według rodzaju i stopnia pokrewieństwa z dzieckiem

Liczba rodzin ogółem	Rodziny spokrewnione i stopień pokrewieństwa						Rodziny niespokrewnione	
	dziadkowie		wujostwo		rodzeństwo		Liczba rodzin	%
	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%	Liczba rodzin	%		
138	83	60	27	20	11	8	17	12

Rodziny spokrewnione stanowią 88 % ogólnej liczby rodzin zastępczych. Tylko 12 % rodzin jest niespokrewnionych z dzieckiem. W największej liczbie przypadków, bo aż w 60 %, opiekę zastępczą sprawują dziadkowie, w 20 % wujostwo, a w 8% rodzeństwo. Są to wyniki zbliżone do krajowych. Przyjmuje się, że w skali całego kraju liczba rodzin zastępczych niespokrewnionych z dzieckiem kształtuje się na poziomie 10% w stosunku do ogólnej liczby rodzin zastępczych. W przeważającej części rodziny zastępcze spokrewnione ustanawiane są w osobach dziadków.

Sądy ustanawiając dla dziecka rodzinę zastępczą przede wszystkim kierują się dobrem dziecka, jego związkami emocjonalnymi z najbliższą rodziną i we wszystkich możliwych przypadkach pierwszeństwo do sprawowania opieki zastępczej mają rodziny spokrewnione z dzieckiem, które często jednak wymagają wsparcia i pomocy w należyтым sprawowaniu opieki, bowiem zdarza się, że są to rodziny, które same wcześniej były niewydolne wychowawczo i nie umiały właściwie wychować swojego dziecka. Dlatego od lat, w środowisku osób zajmujących się omawianą problematyką podnoszone są głosy o konieczności zmiany takiej sytuacji. Należy podejmować działania w kierunku przesuwania wskazanych wyżej proporcji na korzyść rodzin zastępczych niespokrewnionych, a szczególnie niespokrewnionych zawodowych.

W Jaworznie sytuacja wygląda nieco lepiej w stosunku do ogólnych tendencji, gdyż liczba rodzin zastępczych niespokrewnionych kształtuje się na poziomie 12%. Jest to wynik prowadzenia, od kilku już lat, działań mających na celu pozyskanie jak największej liczby kandydatów do pełnienia tej funkcji.

Tabela Nr 3: Rodziny zastępcze według rodzaju i przedziału wiekowego opiekunów

Lp.	Rodzaj rodziny	Liczba rodzin	Przedział wiekowy opiekunów			
			21–40 lat	41-60 lat	61-70 lat	71 lat i więcej
1.	Spokrewnione	121	20	63	25	13
2.	Niespokrewnione	17	9	7	1	-
3.	Ogółem	138	29	70	26	13

Najliczniejszą grupą wśród rodzin zastępczych są opiekunowie w wieku 41 – 60 lat (51 % w stosunku do ogólnej ilości rodzin).

Na uwagę zasługuje duża liczba opiekunów w podeszłym wieku, powyżej 60 lat (28 % w stosunku do ogólnej liczby rodzin). Rodziny te muszą być w obszarze szczególnego zainteresowania zarówno miejskiego ośrodka pomocy społecznej jak i sądu opiekuńczego. Bardzo często, w odniesieniu do tej grupy rodzin, miejski ośrodek pomocy społecznej wnioskuję do sądu opiekuńczego o otoczenie rodziny nadzorem kuratora sądowego.

Poważnym utrudnieniem we wspieraniu tych rodzin jest brak własnego ośrodka wsparcia i terapii rodziny oraz zbyt mała liczba specjalistów do pracy z rodziną.

Tabela Nr 4: Rodziny zastępcze według umieszczonych dzieci

Lp.	Rodzaj rodziny	Liczba rodzin	Liczba rodzin, w których umieszczonych jest:				
			1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci
1.	Rodziny spokrewnione	121	89	27	6	-	-
2.	Rodziny niespokrewnione	17	13	2	1	-	-
3.	Ogółem	138	102	29	7	-	-

Zdecydowaną większość, bo 74 % rodzin zastępczych, stanowią rodziny z jednym dzieckiem. W rodzinach zastępczych wielodzietnych przebywają głównie rodzeństwa.

Tabela Nr 5: Dzieci wg wieku umieszczone w rodzinach zastępczych

Lp.	Rodzaj rodziny	Liczba dzieci w rodzinach	Przedział wiekowy dzieci			
			0-3 lat	4-6 lat	7-13 lat	14-18 lat
1.	Spokrewnione	161	8	15	62	76
2.	Niespokrewnione	26	2	2	9	13
3.	Ogółem	187	10	17	71	89

Najliczniejszą grupę (48 %) stanowią dzieci powyżej 14 roku życia. Dzieci w rodzinach zastępczych w wieku od 7 do 13 lat stanowią 38 % ogólnej liczby dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych. Najwięcej, bo aż 86 %, stanowią dzieci przebywające w rodzinach spokrewnionych.

Tabela Nr 6: Liczba dzieci umieszczonych w Powiatowej Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Jaworznie w latach 2002 - 2005

Lp.	Rok umieszczenia	Liczba dzieci umieszczonych w placówce opiekuńczo - wychowawczej
1.	2002	28
2.	2003	23
3.	2004	28
4.	2005	30
5.	Ogółem	109

Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Jaworznie (dawniej Dom Dziecka) powstała 13 lutego 1992 r. Organem prowadzącym jest Miasto Jaworzno. Aktualnie obowiązujący regulamin Placówki określa, że jest to placówka wielofunkcyjna realizująca zadania przewidziane dla placówek wsparcia dziennego, typu interwencyjnego i socjalizacyjnego.

Strukturę organizacyjną Placówki stanowią:

1. Grupy Interwencyjne:
 - hostel,
 - proadopcyjny oddział niemowlęcy.
2. Grupy Socjalizacyjne.
3. Grupy Usamodzielnienia.

Placówka może również prowadzić działalność profilaktyczno – terapeutyczną na rzecz dzieci zagrożonych patologiami społecznymi, nie będącymi mieszkańcami placówki.

Do Placówki kierowane są dzieci do 13 roku życia. Dzieci starsze umieszczane są w różnych placówkach opiekuńczo – wychowawczych poza Jaworzniem.

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w Powiatowej Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Jaworznie w 2006 r. wynosi **2.734,00 zł.**

Według stanu na dzień 30 marca 2006 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej umieścił w 2006 r., w różnego typu placówkach opiekuńczo – wychowawczych **9** dzieci, w tym:

- w Jaworznie – **8**
- poza Jaworzniem – **1**

Są to wielkości porównywalne do 2005 r. z tego samego okresu.

Tabela Nr 7: Zestawienie kosztów utrzymania dzieci pochodzących z terenu miasta Jaworzna, a umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie innych powiatów

Lp.	Nazwa placówki	Liczba dzieci	Koszt jednostkowy	Kwota ogólna (miesięczna)
1.	Dom Dziecka w Sułowie	5	1.930,00 zł.	9.650,00 zł.
2.	Dom Dziecka we Wrzosowej	2	1.885,95 zł.	3.771,90 zł.
3.	Dom Dziecka w Sarnowie	3	1.977,00 zł.	5.931,00 zł.
4.	Dom Dziecka w Kłobucku	3	1.835,70 zł.	5.507,10 zł.
5.	Dom Dziecka w Tomaszowie Mazowieckim	4	2.104,00 zł.	8.416,00 zł.
6.	Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie w Czechowicach - Dziedzicach	2	2.110,00 zł.	4.220,00 zł.
7.	Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Jaszczurowej	1	1.822,00 zł.	1.822,00 zł.
8.	Dom Dziecka w Bochni	6	1.976,00 zł.	11.856,00 zł.
9.	Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Bierutowie	2	1.913,12 zł.	3.826,24 zł.
10.	Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie w Górze Włodowskiej	2	1.863,66 zł.	3.727,32 zł.
11.	Dom Dziecka w Pszczynie	1	1.884,43 zł.	1.884,43 zł.
12.	Dom Dziecka w Orzeszu	4	1.851,74 zł.	7.406,96 zł.
13.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Łoniewie	2	1.848,50 zł.	3.697,00 zł.
14.	Dom Dziecka w Rybniku	1	3.146,54 zł.	3.146,54 zł.
15.	Dom Dziecka w Pawlikowicach	1	1.390,50 zł.	1.390,50 zł.
16.	Ośrodek Usług Opiekuńczo – Wychowawczych w Zawierciu	1	2.127,00 zł.	2.127,00 zł.
17.	Pogotowie Opiekuńcze w Katowicach	2	3.210,08 zł.	6.420,16 zł.
18.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Małachowie	3	1.834,00 zł.	5.502,00 zł.
19.	Dom Dziecka w Łukowicy	1	1.227,00 zł.	1.227,00 zł.
20.	Zespół Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Miechowie	4	2.200,00 zł.	10.480,00 zł.
21.	Dom Małych Dzieci	1	2.055,42 zł.	2.055,42 zł.
22.	Ogółem	51	-	104.064,57 zł.

Wprowadzone zmiany do ustaw o dochodach jednostek samorządu terytorialnego i pomocy społecznej z dniem 1 stycznia 2005 r. nałożyły na samorządy powiatowe obowiązek ponoszenia kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w placówce opiekuńczo – wychowawczej na terenie innego powiatu.

Jak wynika z powyższej tabeli dzieci z Jaworzna przebywają w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w 18 różnych powiatach, często bardzo oddalonych od Jaworzna. Proces poszukiwania miejsca dla dzieci, szczególnie powyżej 13 roku życia i rodzeństw, jest niezwykle trudny. Większość powiatów zabezpiecza miejsca tylko dla dzieci pochodzących z ich terenu. Dlatego często zachodzi konieczność umieszczenia dziecka w miejscowości bardzo oddalonej od Jaworzna. Problem ze znalezieniem miejsca komplikuje się jeszcze bardziej w sytuacji, gdy dziecko jest chore.

W 2005 r. koszt utrzymania 56 wychowanków poza Jaworzniem wyniósł **1.075.355,90 zł.** Daje to średnio kwotę ok. 2.040,00 zł. miesięcznie za każde umieszczone poza powiatem dziecko.

Tabela Nr 8: Usamodzielnieni wychowankowie kontynuujący naukę

Lp.	Poziom kształcenia	Liczba wychowanków			
		z rodzin zastępczych	%	z placówek	%
1.	wyższe	15	26	4	15
2.	policealne	17	30	2	7
3.	średnie	22	39	14	52
4.	zasadnicze	3	5	7	26
5.	Ogółem	57	100	27	100

Wychowankowie rodzin zastępczych osiągają zdecydowanie lepszy poziom wykształcenia aniżeli wychowankowie placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Aktualnie aż 26 % usamodzielnionych wychowanków placówek kontynuuje naukę w szkołach zasadniczych, a tylko 5 % z rodzin zastępczych. Natomiast w szkołach wyższych kształcą się 26 % wychowanków rodzin zastępczych i 15 % z placówek. Zdecydowana większość wychowanków zarówno rodzin zastępczych jak i placówek przestaje kontynuować naukę po zakończeniu średniej szkoły.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Działania Programu skierowane są na:

- 1) rodziny niewydolne wychowawczo,
- 2) rodziny dotknięte przemocą,
- 3) rodziny ubogie i zagrożone ubóstwem,
- 4) rodziny bezradne w sprawach opiekuńczo – wychowawczych zwłaszcza niepełne lub wielodzietne,
- 5) rodziny zastępcze,
- 6) usamodzielniani wychowankowie rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- 7) dzieci z rodzin dysfunkcyjnych,
- 8) dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych,

V. ZASOBY INSTYTUCJONALNE MIASTA

Sieć instytucji i organizacji, które mogą być realizatorami lub współpartnerami realizacji Programu przedstawia się następująco:

w

INSTYTUCJE RZĄDOWE I SAMORZĄDOWE	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE
<ol style="list-style-type: none">1) Prezydent Miasta.2) Rada Miejska.3) Jednostki systemu edukacji.4) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.5) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.6) Powiatowy Urząd Pracy.7) Sąd Rodzinny w tym kuratorzy sądowi.8) Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie:<ul style="list-style-type: none">• Dom dla Matek z Małoletnimi Dziećmi i Kobiet w ciąży,• Dzienny Dom Opieki nad Dziećmi do lat 3.9) Powiatowa Placówka Opiekuńczo – wychowawcza.10) Ognisko Wychowawcze.11) Miejskie Centrum Kultury i Sportu wraz ze świetlicami środowiskowymi.	<ol style="list-style-type: none">1) Klub Inteligencji Katolickiej (Ośrodek dla Rodziny wraz ze świetlicą socjoterapeutyczną).2) Stowarzyszenie Ochotniczych Hufców Pracy wraz ze świetlicami socjoterapeutycznymi.3) Stowarzyszenie Młodzieżowe „Alternatywa”.4) Stowarzyszenie Inicjatyw Społecznych „Horyzont”.5) Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju „Ex Animo”.6) Kluby Sportowe.7) Kościół Katolicki oraz inne kościoły i wyznania.

Szczególnym realizatorem i partnerem Programu są rodziny zastępcze. Współrealizatorami Programu mogą być również inne instytucje i organizacje.

VI. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Strategicznym celem niniejszego programu jest kontynuacja budowy lokalnego systemu pomocy dziecku i rodzinie w Jaworznie i w ostatecznym efekcie stworzenie systemu, w ramach, którego rodzina będzie mogła liczyć na pomoc i wsparcie wielozakresowe oraz zintegrowane. System wspierania rodzin musi mieć charakter lokalny. Instytucją koordynującą, wykorzystującą istnienie wielu podmiotów, w tym także organizacji pozarządowych powinna być gmina - powiat Jaworzno. W kontekście głównych problemów miasta tj. bezrobocia, wzrastającego poziomu ubóstwa oraz towarzyszących temu zjawisku patologii społecznych (przestępczości, uzależnień, przemocy w rodzinie itp. - sama rodzina, bez pomocy z zewnątrz, sobie nie poradzi.

Analiza danych oraz dotychczasowe doświadczenia wskazują w pierwszej kolejności na ogromną potrzebę wsparcia rodzin naturalnych już na etapie, gdy problemy się rozpoczynają. Aktualnie wygląda to najczęściej tak, że pomoc przychodzi „za późno”, czyli na etapie głębokiego kryzysu rodziny. W takich sytuacjach najczęściej zachodzi potrzeba zabrania dzieci z rodziny i zaczynania pomocy niejako „od końca”. Należy stworzyć taki system, aby nie dopuszczać do takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuszczać własną naturalną rodzinę. Jest to duży obszar skorelowanych działań, zarówno profilaktycznych jak i zmniejszających skutki patologii, skierowanych do rodzin, które wymagają pomocy materialnej, specjalistycznej (psychologicznej, prawnej, pedagogicznej itp.), bądź socjalnej. Na tle omawianego problemu – zbyt późnej pomocy dla rodzin i dzieci, wyłania się kolejny, a mianowicie niedostosowanie społeczne oraz przestępczość dzieci i młodzieży. Profilaktyka w tym zakresie obejmuje system zintegrowanych działań zapobiegających zagrożeniom prawidłowego rozwoju dziecka, a w szczególności dbałość o: właściwe warunki życia dziecka, prawidłowość przebiegu procesów edukacji i wychowania, respektowanie praw dziecka, zapewnienie dzieciom poczucia bezpieczeństwa, akceptacji i podmiotowości, aktywny udział dzieci w kulturze i tworzenie możliwości właściwego

zagospodarowania czasu wolnego, rozwój zabezpieczeń społecznych, pomoc dzieciom pozostającym w trudnej sytuacji materialnej i rodzinnej, bezpieczeństwo i porządek publiczny.

Bardzo ważnym elementem programu jest obszar tworzenia i wspierania rodzinnych form opieki zastępczej. Obejmuje on propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego, poszukiwanie i szkolenie kandydatów do prowadzenia niespokrewnionych z dzieckiem zawodowych rodzin zastępczych, a następnie pomoc usamodzielniającym się wychowankom tych rodzin. Pomoc ta dotyczy również wychowanków opuszczających ustawowo określone typy placówek opiekuńczo – wychowawczych. W tym zakresie pomoc obejmuje tworzenie mieszkań chronionych i mieszkań usamodzielnienia oraz realizację indywidualnego programu usamodzielnienia, w tym pomoc w zdobyciu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w kontynuowaniu nauki.

Podsumowując, lokalny system pomocy dziecku i rodzinie, chcąc przeciwdziałać zdiagnozowanym problemom, powinien być oparty o cztery fundamentalne zasady działań:

- bliżej dziecka – najlepiej w rodzinie,
- wcześniej – zanim narosną problemy,
- krócej – by nie zdejmować odpowiedzialności z rodziców na dziecko,
- bardziej ekonomicznie – poprzestając na formie adekwatnej do potrzeb, wykorzystując potencjał profesjonalistów, bez zbędnego stosowania form opieki całodobowej.

VII. STANDARDY PROGRAMU

- Udzielając pomocy rodzinie należy mieć zawsze na względzie podmiotowość dziecka i rodziny.
- Dziecko jest samodzielnym podmiotem, ze względu na swoją niedojrzałość psychiczną i fizyczną wymaga szczególnej opieki i ochrony prawnej.
- Dziecko ma prawo do wychowania w rodzinie i stabilnego środowiska wychowawczego.
- Dziecko ma prawo do traktowania go w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej oraz do ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w jego życie prywatne.
- Bez koniecznej potrzeby nie należy ingerować w życie rodziny.
- Jeżeli ingerencja jest niezbędna należy, dbając o dobro dziecka, udzielać wsparcia całej rodzinie.
- Głównym celem umieszczenia dziecka poza rodziną powinno być doprowadzenie do sytuacji umożliwiającej jego powrót do rodziny naturalnej.
- Dzieci pozostające poza rodziną naturalną powinny być umieszczane przede wszystkim w rodzinnych formach opieki zastępczej.
- Dziecko przebywające poza rodziną naturalną ma prawo do utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną.
- Dziecko ma prawo do kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku.
- Dziecko ma prawo do pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia w przypadku wychowania poza rodziną naturalną.
- Powiat zapewnia dzieciom zastępczą opiekę rodzinną w pierwszej kolejności na swoim terenie.

VIII. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

ZBUDOWANIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPIERANIA RODZIN MAJĄCYCH TRUDNOŚCI W WYPEŁNIANIU SWOICH ZADAŃ I RÓL SPOŁECZNYCH ORAZ ZAPEWNIENIE OPIEKI, WYCHOWANIA I NAUKI DZIECIOM POZBAWIONYM CAŁKOWICIE LUB CZĘŚCIOWO OPIEKI RODZICÓW, A TAKŻE POMOCY W USAMODZIELNIANIU SIĘ.

Cel główny Programu wpisuje się w cel generalny Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2006 – 2020 „zaspokojenie potrzeb społecznych oraz przeciwdziałanie zagrożeniom w stopniu zapewniającym równowagę społeczną i rozwój miasta, ze szczególnym uwzględnieniem działań na rzecz osób, rodzin i środowisk zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym”.

Jednym z priorytetów Strategii jest „opieka nad dzieckiem i rodziną dysfunkcyjną”.

IX. KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Reorganizacja instytucji działających w zakresie pomocy dzieciom i rodzinie, w celu dostosowania ich do obowiązujących standardów oraz rozeznaczonych potrzeb społecznych.
2. Wspieranie rodzin naturalnych poprzez oddziaływanie interdyscyplinarne.
3. Rozwój form rodzicielstwa zastępczego.
4. Pomoc w usamodzielnianiu i integracji ze środowiskiem wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych.
5. Zbudowanie kompleksowego systemu interwencji kryzysowej.

X. HARMONOGRAM REALIZACJI ZADAŃ

Lp.	Zadanie	Sposób realizacji	Realizatorzy	Termin realizacji
KIERUNEK 1: Reorganizacja instytucji działających w zakresie pomocy dzieciom i rodzinie, w celu dostosowania ich do obowiązujących standardów oraz rozeznaczonych potrzeb społecznych				
1.	Przekształcenie Ośrodka Pomocy Dzieciom i Rodzinie w Ośrodek Interwencji Kryzysowej	<p>Zlokalizowany w dzielnicy Podłęże, Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie prowadzi aktualnie następujące formy działalności:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Dom dla Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, 2) Dom Noclegowy dla bezdomnych Kobiet, 3) Dzienny Dom Opieki nad dziećmi do lat 3, <p>Standardy określone Rozporządzeniem Ministra Polityki Społecznej oraz rozeznane potrzeby społeczne zmuszają do podjęcia następujących działań:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej z formami działalności: <ul style="list-style-type: none"> • Dom dla Matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (zlokalizowany będzie w budynku byłej Przychodni Zdrowia w Szczakowej), • Hostel Interwencji Kryzysowej (gotowość zapewnienia schronienia przez całą dobę w sytuacji kryzysu / przemocy w rodzinie – siedziba w Szczakowej), • Całodobowy telefon interwencyjny (przyjmowanie informacji i zgłoszeń dotyczących konieczności udzielania pomocy w formie interwencji kryzysowej – siedziba w Szczakowej), • Punkt Informacyjno – Konsultacyjny ds. Narkomanii (siedziba na Podłężu), • Zespół Poradnictwa Specjalistycznego (dotychczasowy Zespół Interwencji Kryzysowej MOPS-u znajdzie się w strukturze Ośrodka Interwencji Kryzysowej – siedziba na Podłężu), 2) Dom Opieki nad Dziećmi do lat 3 (żłobek). Zgodnie z obowiązującymi przepisami powinien zostać przekazany do prowadzenia Zakładowi Opieki Zdrowotnej. Siedziba pozostaje na Podłężu lub zmiana lokalizacji. 3) Dom Noclegowy dla Bezdomnych Kobiet należy wyprowadzić z Podłęża i przekazać to zadanie do realizacji organizacji pozarządowej bądź połączyć organizacyjnie z Domem Noclegowym dla Bezdomnych Mężczyzn, który jest jednostką organizacyjną miasta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie. 	2006 - 2008
2.	Doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i organizacji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie	Udział w szkoleniach, konkursach i warsztatach podnoszących kwalifikacje.	Wszystkie instytucje i organizacje zajmujące się pomocą dziecku i rodzinie.	Na bieżąco
KIERUNEK 2: Wspieranie rodzin naturalnych poprzez oddziaływanie interdyscyplinarne				
1.	Wspieranie rodzin we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do prawidłowego funkcjonowania oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca socjalna z rodziną. 2. Wsparcie finansowe. 3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego (psycholodzy, terapeuci, pedagodzy, prawnicy itp.). 4. Prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej wsparcia dziennego, a w szczególności ognisk wychowawczych, świetlic socjoterapeutycznych, klubów itp. 5. Pobudzanie społecznej aktywności i inspirowanie działań samopomocowych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej. 3. Ognisko Wychowawcze. 4. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – 	Na bieżąco

			<p>Wychowawcza.</p> <p>5. Powiatowy Urząd Pracy.</p> <p>6. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna.</p> <p>7. Szkoły.</p> <p>8. Kościoły.</p> <p>9. Organizacje pozarządowe.</p>	
2.	Wspieranie dzieci i młodzieży zagrożonych nieprawidłowym funkcjonowaniem w środowisku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca socjalna z rodziną. 2. Wsparcie finansowe. 3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego. 4. Prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej wsparcia dziennego (ogniska wychowawcze, świetlice socjoterapeutyczne, kluby itp.). 5. Powołanie interdyscyplinarnego zespołu specjalistów do spraw koordynacji działań w sytuacjach zagrożenia dobra dziecka. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej. 3. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna. 4. Szkoły. 5. Kościoły. 6. Organizacje pozarządowe. 	Na bieżąco

KIERUNEK 3: Rozwój form rodzicielstwa zastępczego

1.	Propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział w organizowanych akcjach społecznych propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego m.in.: w akcji „Szukam Domu”, w Koalicji na rzecz rodzicielstwa zastępczego. 2. Coroczna organizacja imprezy integracyjnej dla rodzin zastępczych z terenu miasta Jaworzna z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych. 3. Przygotowywanie, redakcja i publikacja w lokalnej prasie artykułów tematycznych. 4. Opracowanie i rozpowszechnianie ulotek informacyjnych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza. 3. Szkoły. 4. Kościoły. 5. Organizacje pozarządowe. 	Na bieżąco
2.	Poszukiwanie kandydatów do pełnienia funkcji niespokrewnionych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, w tym: wielodzietnych, specjalistycznych i o charakterze pogotowia rodzinnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział w organizowanych akcjach społecznych propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego m.in.: w akcji „Szukam Domu”, w Koalicji na rzecz rodzicielstwa zastępczego. 2. Przygotowywanie, redakcja i publikacja w lokalnej prasie artykułów tematycznych oraz ogłoszeń. 3. Opracowanie i rozpowszechnianie ulotek informacyjnych. 4. Współpraca z Ośrodkami Adopcyjno – Opiekuńczymi. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Organizacje pozarządowe. 3. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza. 4. Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze. 	Na bieżąco
3.	Szkolenie i weryfikacja kandydatów do pełnienia funkcji niespokrewnionych oraz zawodowych niespokrewnionych z dzieckiem rodzin zastępczych, w tym: wielodzietnych, specjalistycznych i o charakterze pogotowia rodzinnego	<ol style="list-style-type: none"> 1. Organizowanie na bieżąco sesji szkoleniowych dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. 2. Zlecenie specjalistycznych szkoleń Ośrodkom Adopcyjno – Opiekuńczym i organizacjom pozarządowym. 3. Szkolenie pracowników socjalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w celu podnoszenia ich kwalifikacji i umiejętności trenerskich w omawianym zakresie tematycznym. 4. Prowadzenie zespołu interdyscyplinarnego mającego na celu ocenę rodzin objętych szkoleniem. 5. Wydawanie kandydatom zaświadczeń kwalifikacyjnych, opinii oraz dyplomów o ukończonym szkoleniu. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza. 3. Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze. 4. Organizacje pozarządowe. 	Na bieżąco

4.	Wsparcie i terapia rodzin zastępczych oraz wychowanków tych rodzin	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca socjalna z rodziną. 2. Wsparcie finansowe. 3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego. 4. Prowadzenie dla dzieci i młodzieży grup socjoterapeutycznych. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Ośrodek Interwencji Kryzysowej. 3. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza. 4. Ośrodki Adopcyjno – Opiekuńcze. 5. Organizacje pozarządowe 	Na bieżąco
5.	Tworzenie warunków dla rozwoju inicjatyw samopomocowych i organizacji pozarządowych, których obszarem zainteresowania i działania będzie szeroko rozumiana pomoc rodzinie i dziecku.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udział w organizowanych akcjach społecznych propagujących ideę rodzicielstwa zastępczego m.in.: w akcji „Szukam Domu”, w Koalicji na rzecz rodzicielstwa zastępczego. 2. Coroczna organizacja imprezy integracyjnej dla rodzin zastępczych z terenu miasta Jaworzna z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego oraz innych imprez okolicznościowych. 3. Przygotowywanie, redakcja i publikacja w lokalnej prasie artykułów tematycznych oraz ogłoszeń. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Organizacje pozarządowe. 	Na bieżąco

KIERUNEK 4: Pomoc w usamodzielnianiu i integracji ze środowiskiem wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych

1.	Wspieranie usamodzielnianych wychowanków zagrożonych nieprawidłowym funkcjonowaniem w środowisku	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praca socjalna z wychowankami. 2. Wsparcie finansowe. 3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego (psychologiczne, pedagogiczne, prawne, doradztwo zawodowe itp.). 4. Prowadzenie i rozwój infrastruktury socjalnej wsparcia dziennego (świetlice socjoterapeutyczne, kluby itp.). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Powiatowy Urząd Pracy. 3. Ośrodek Interwencji Kryzysowej. 4. Powiatowa Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza. 5. Szkoły. 6. Kościoły. 7. Organizacje pozarządowe. 	Na bieżąco
2.	Pomoc finansowa dla usamodzielnianych wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wypłata pomocy finansowej na kontynuowanie nauki. 2. Wypłata pomocy finansowej na usamodzielnienie. 3. Pomoc – w formie rzeczowej – na zagospodarowanie. 4. Pomoc w formie zasiłków (celowych, okresowych) na zasadach określonych ustawą o pomocy społecznej. 	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej	Na bieżąco
3.	Pomoc dla usamodzielnianych wychowanków w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie preferencyjnych zasad i warunków dotyczących ubiegania się przez usamodzielnianych wychowanków o przydział lokalu mieszkalnego z zasobów miasta Jaworzna. 2. Tworzenie mieszkań chronionych dla usamodzielnianych wychowanków. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Urząd Miejski. 	Na bieżąco
4.	Pomoc dla usamodzielnianych	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktywizacja zawodowa bezrobotnych wychowanków. 	1. Miejski Ośrodek Pomocy	

	wychowanków w uzyskaniu zatrudnienia	2. Opracowanie, w omawianym zakresie, programu współpracy pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej, a Powiatowym Urzędem Pracy.	Społecznej. 2. Powiatowy Urząd Pracy. 3. Pracodawcy. 4. Organizacje pozarządowe.	Na bieżąco
KIERUNEK 5: Zbudowanie kompleksowego systemu interwencji kryzysowej				
1.	Utworzenie Ośrodka Interwencji Kryzysowej <ul style="list-style-type: none"> • Dom dla Matki z Małoletnimi Dziećmi i Kobiety w Ciężcy, • Hostel Interwencji Kryzysowej, • Całodobowy Telefon Interwencyjny, • Punkt Informacyjno – Konsultacyjny ds. Narkomanii, • Zespół Poradnictwa Specjalistycznego. • Zespół wsparcia i terapii rodziny (naturalnej, zastępczej, adopcyjnej). 	Powołanie przez Radę Miejską jednostki organizacyjnej i budżetowej miasta pod nazwą „Ośrodek Interwencji Kryzysowej”.	1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. 2. Ośrodek Pomocy Dzieciom i Rodzinie.	2006

XI. EFEKTY ROGRAMU

- 1) Utworzenie systemu kompleksowej pomocy dziecku i rodzinie.
- 2) Zapewnienie specjalistycznego wsparcia i opieki dziecku i rodzinie.
- 3) Zmniejszenie ilości rodzin dysfunkcyjnych w Jaworznie.
- 4) Ograniczenie zjawiska przemocy domowej.
- 5) Ograniczenie ilości dzieci kierowanych do placówek opiekuńczo – wychowawczych.
- 6) Utworzenie systemu proro dzinnych form opieki nad dzieckiem.
- 7) Rozwój infrastruktury socjalnej, w tym w szczególności prewencyjnej.
- 8) Zmniejszenie kosztów związanych z pomocą dziecku pozbawionemu częściowo lub całkowicie opieki rodziców.
- 9) Umożliwienie lepszego startu w dorosłe życie wychowankom placówek opiekuńczo - wychowawczych oraz rodzin zastępczych i wyposażenie ich w umiejętności niezbędne do samodzielnego życia.
- 10) Nabycie umiejętności budowania lokalnych programów profilaktyki społecznej i resocjalizacji.
- 11) Wymiana doświadczeń zawodowych oraz stworzenie dobrej atmosfery w relacjach różnych służb pomocowych.
- 12) Podniesienie poziomu świadomości społecznej na temat pomocy rodzinie i dziecku.

XII. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Środki na realizację Programu mogą pochodzić z:

- 1) budżetu miasta,
- 2) budżetu państwa,
- 3) państwowych funduszy celowych,
- 4) funduszy unijnych oraz innych zagranicznych mechanizmów finansowych,
- 5) budżetów organizacji pozarządowych,
- 6) z innych źródeł (np. darowizny).

XIII. EWALUACJA PROGRAMU

Ewaluacja poprzez zbieranie, analizę i interpretację danych ma na celu ocenę wartości Programu. Uzyskane informacje mają być pomocne dla planowania, realizacji i ewentualnego rozwoju Programu.

Do badań ewaluacyjnych stosować można obydwaj rodzaje metod badawczych tj. techniki ilościowe (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług) i jakościowe (np. ankiety, obserwacje, opinie, dyskusje, raporty).

Badane mogą być m.in. takie elementy:

- 1) dostępność usług,
- 2) standard usług,
- 3) informacja o programie,
- 4) kompetencje realizatorów programu,
- 5) terminowość,
- 6) stopień realizacji celów i zadań,
- 7) pozytywne oddziaływanie programu,
- 8) poczucie bezpieczeństwa.

Skuteczność ewaluacji podnoszą następujące zapisy uchwały Rady Miejskiej wprowadzające program:

- 1) zalecenie właściwym Komisjom Rady Miejskiej okresowe zapoznawanie się z realizacją Programu i wprowadzenie tej tematyki do rocznych planów pracy,
- 2) zobowiązanie Prezydenta Miasta do składania rocznych sprawozdań z realizacji Programu.

Ewaluacja ma znaczenie zarówno dla podmiotów realizujących Program, które sprawdzają w ten sposób efektywność swoich działań i skuteczność przyjętych założeń, jak dla sponsorów (budżetowych i pozabudżetowych), którzy oczekują informacji o sposobie wydatkowania pieniędzy.

XIV. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Program to dokument otwarty i „elastyczny” tzn. może podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno – ekonomiczną, rozeznaczonymi potrzebami miasta oraz wymogami prawa.

Koordinatora Programu wyznacza Prezydent Miasta, na wniosek Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej – Koordinatora Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Jaworznie na lata 2006 – 2020.